

Sten i den japanske have

Af Ruth Iranzad, Huset & Haven

Japanske haver er et stemningbillede af naturen gendigtet ved hjælp af menneskets poetiske oplevelse af naturen.

Sten, vand og planter er betydningsfulde bestandele i japansk havekunst. Sten er ideelt som følelsesudtryksmiddel, og det er først og fremmest sten, der styrer havens andre elementer.

I Japan er sten, bjerge, vandfald, træer o.s.v. fra tidernes morgen blevet opfattet som guddommelige og behandlet med stor ærbødighed og respekt. Japanerne nærer både kærlighed til naturen, men har også en ærefrygt og angst, idet den repræsenterer kræfter, som er langt stærkere end mennesket.

Hjælp til meditation Ved hjælp af få symboladede sten, hvide revne stenskarver og få planter placeret i en indbyrdes perfekt balance formåede kunstneriske zenabbeder fra 1400-tallet at gendigte bjerge og landskaber i en abstrakt haveform til brug for munkes meditation.

Der er god balance mellem de stående, liggende og skråstillede sten og de få planter som findes i zenhaverne. Ifølge zen-læren symboliserer de opretstående slanke høje sten manden (yang), og de liggende sten eller runde klippede vækster kvinden (yin).

Selv det moderne, forjagede menneske får en stor følelsesmæssig oplevelse af indre ro og fred ved at skue ud på de berømte gamle zenhaver, eller tørre landsskabshaver (kare-san-sui) som de også kaldes. Kare-san-sui betyder bjerge uden vand.

Den mest berømte stenhave Japans mest berømte stenhave Ryoan-ji (og med god grund) blev anlagt i 1500-tallet, og er på størrelse med en tennisbane. Der findes ingen planter, kun lidt mos omkring de 15 større og mindre sten, som ligger på et leje af hvide skærver omgivet af 3 mure. De grå/hvide sten er arrangeret i fem grupper, der leder tanken hen på øer i havet.

Der er mange fortolkninger på havens udformning, men det interessante er, at ligegyldigt hvor du sidder på templets veranda, er det ikke muligt at overskue mere end 14 sten af gangen. Endnu et udtryk for zenfilosofien, der mener, at alt ikke skal overskues på én gang.

En spændende teori går ud på at stenkompositionen er et spejlbillede af stjernegruppen Cassiopeia. Sikkert er det, at der er en utrolig lighed.

Sten har sjæl For japanere er det af stor vigtighed, at sten taler sammen og ikke forbi hinanden - både når de indgår i stenkompositioner i de religiøse haver, eller hvis de bruges som ren dekoration i private haver. Form og struktur er vigtigere end farveholdningen på sten. Vind og vejr, lav og alger får hurtigt stenenes farve til at sammensmelte, så synsindtrykket bliver harmonisk, og giver stenene et tydeligt fællestræk.

For at udtrykke dynamik og stabilitet skal stenene nærmest skyde op af underlaget.

Underlaget kan bestå af jord, skærver eller bunddækkende planter. Det virker mest rigtigt, og helhedsindtrykket bliver bedst, hvis stenens tunge ende ligger nedgravet i underlaget.

Der bruges megen tid på at finde stenens sande ansigt. De japanske havemestre tror, at stene har en sjæl - og derfor tager de stor hensyn til stenens individualitet og omgrupperer indtil flere gange for at opnå det bedste resultat:

- Hvis sten ligger forkert, bliver stendæmonen vred, og ulykker vil vælte ned over husets beboere, står der i verdens ældst bevarede bog om havearkitektur. Bogen, der hedder Sakuteiki, er skrevet i 1100-tallet og er national eje i Japan.

Vogterstenen, mesterstenen eller centralstenen - kært barn har mange navne - er havens mest markante og betydningsfulde sten, og er en høj slank opretstående sten.

Vogterstenen fik ofte navn efter guderne, idet man for tusinder af år siden troede, at når guderne ville gæste Jorden, ville de lande på de højeste tinder.

Vogterstenen udvælges og placeres før de andre sten, som derpå indpasser sig denne.

Hvis du ønsker sten i din have Vær ikke bange for at bruge store sten. Selv i meget små haver vil 2-3 sten i størrelsen fra 70 op til 120 cm. gøre sig langt bedre end mange ens mindre.

Undgå runde og glatte marksten.

Særprægede og unikke sten, der kan stå som solitære sten, er fortrinlige i de havetyper, hvor havens ejer ønsker at udtrykke sig rent abstrakt.

Sten skal formmæssigt passe sammen, især i større stengrupper. Skal der bruges mange sten i en stengruppe, undgå da for specielle og særprægede sten. Her er ensartetheden uhyre vigtig for et godt resultat. Jo tættere sten står sammen, jo mere ens i struktur og form skal de være.

Få mange sten ind i haven i forskellig størrelse og højde. Jo flere sten, jo større er muligheden for, at de får den helt rigtige placering i haven. De skal nok blive brugt hen ad vejen.

Undgå flintesten og sten som afskaller, og vælg sten, når de er tørre: Sten er som bekendt smukkeste, når de er våde.

Kæmpesten, sten, skærver og sand købes hos sten-og grusfirmaer. Eller få kontakt med grusgrave eller landmænd som har store sten. Den største udgift til sten er hjemtransporten med bil med kran.

Sørg for, at du i god tid har bestemt, hvor de største sten skal ligge, så bil med kran kan løfte stenen på plads med det samme.

Huset & Haven, juli 2000